

התכנית האסטרטגית לחינוך- קבוצת בי"ס וקהילה

מבוא:

בית הספר ממוקם בתוך קהילה. בין כמוסד בתוך יישוב יחיד ובין כבי"ס אזורי, הנותן מענה חינוכי לתושבי יישובים שונים.

ביה"ס כארגון, נועד לשרת את הקהילה ולספק לה מענים חינוכיים ואחרים. לפיכך, אין בכוחו להתנהל ללא קהילה.

עם זאת, אופנים רבים לקשר בי"ס קהילה וטווח האפשרויות רחב ביותר.

אנו באים לטעון כי קשר בין בי"ס לקהילה הינו משאב. משאב מורכב שיש לדעת ולהכיר היטב. בפיתוח קשר מיטבי טמונה יכולת אדירה למנף את העבודה החינוכית*.

מי היא הקהילה אליה מתייחס/יכול להתייחס בי"ס ?

תלמידי בי"ס

הורי התלמידים

ועדות החינוך היישוביות

בני היישוב/ים בו מצוי בי"ס

בוגרי בי"ס לדורותיהם

דרכי התקשרות בין בי"ס לקהילה:

מפגשים- בית ספריים, שכבתיים, כיתתיים, פרטניים.

טלפונים, דפי קשר, מכתבים, עיתון בית ספרי.

Email

מטרות קשר בי"ס- קהילה:

קידום תפקודו של הילד מבחינה לימודית, רגשית וחברתית- מטרה משותפת לבי"ס ולהורים.

זאת ייעשה מצד בי"ס באמצעות:

היכרות עם מוצאו של התלמיד (רקע/הורים)

העברת מידע שוטף להורים על תפקודו והגדרת צרכיו

ניסוח ציפיות מההורים והצעות לפעולות לקידומו של התלמיד.

ומצד ההורים:

היכרות עם המערכת והאנשים במחיצתם מבלה ילדם את מרבית שעות היום

העברת מידע שוטף למורים על תפקודו והגדרת צרכיו

ניסוח ציפיות מביה"ס/ מהמורה והצעות לפעולות לקידומו של ילדם.

מכשולים בקשר:

לא מעט פעמים ניתן לשמוע אנשי חינוך או הורים "מתלוננים" זה על זה ורואים ב"צד השני" גורם מתערב יתר על המידה או לחילופין לא יעיל, לא מספיק מעוניין ואף מחבל בתפקודו של התלמיד. מצבים אלה יוצרים מציאות של כעס, תסכול והאשמות הדדיות ולהם השלכות ישירות על תפקודו של התלמיד.

מדוע זה קורה?
נסה לתת מספר הסברים אפשריים:

1. אי מודעות/בירור של ב"ס ו/או ההורים לגבי תפישות העולם החינוכיות והיעדים הרצויים להשגה, (פעמים רבות אין הסכמה מלאה לפחות לגבי סדרי העדיפויות).
2. פערים בציפיות בין הורים וב"ס לגבי צרכיו של הילד ודרכי סיפוקם.
3. תחרות בין הורים ומורים על הורות
4. תחרות בין הורים ומורים על חינוך
5. קשר המצומצם רק לזמנים של קושי בתפקוד הילד
6. קושי של המורה/ההורה לראות בחינוך מטרה **משותפת**
7. קושי של המורה/הורי הילד **להתחלק במשימה המשותפת**
8. קושי של מורה/הורה לבטא קושי/טעות ולבקש סיוע
9. כיתה גדולה- ריבוי תלמידים (והורים)
10. נתונים אישיים המקשים על יצירת קשר עם מבוגרים
11. חוסר הכשרה מספיקה לגבי חשיבות קשר ב"ס-הורים ודרכי תקשורת יעילות
12. חוסר מעקב אחר סיכומים והחלטות משותפות
13. אי בהירות לגבי הגדרת "אחראי/מנהל מקרה" בהתערבויות משותפות וספציפיות לטובת הילד
14. שיתוף חלקי של צוות המורים בתכניות שנבנו בין מנהל/מחנך להורים.

מרכיבי "תקשורת טובה דיה" בין ב"ס להורים:

כאן "שאלנו את המונח מהביטוי "הורים טובים דיים" (ויניקוט) וברצוננו להציע "מתכון" יסודי של קשר ב"ס הורים, אשר מנסיון מקצועי שלנו, מוכיח את יעילותו מבחינת תפקודו של התלמיד בב"ס.

נפרוש את ה"מתכון" לפי שלבים כרונולוגיים:

1. היכרות של המחנך עם תלמידו, על בסיס שיחה אישית ועבודה משותפת (חודש ראשון של השנה). ההכרות מתייחסת לתפקוד לימודי, חברתי ורגשי וכן רקע, תחביבים וציפיות משנת הלימודים בכלל ומן המחנך בפרט.
2. מפגש אישי של המורה עם **שני ההורים** של התלמיד, למטרת היכרות עימם (עד חודשיים מתחילת השנה). ההיכרות מתייחסת לרקע, תפישת עולם לגבי תפקיד ב"ס והמחנך, שיחה על ילדם ותפקודו בבית וציפיות שלהם משנת הלימודי ומן המחנך בפרט.
3. העברה להורים (אפשר במייל) של לוח השנה הכיתתי, מערכת המבחנים, "אני מאמין" של ב"ס, ותקנון בית ספרי (עד החודש השני לשנת הלימודים) ובקשת אישור על קבלתם.
4. ניסוח וביסוס קשר מתמשך מצד ב"ס, עם ההורים (יידוע כללי ופרטני) באמצעות טלפונים, מכתבים, ו/או מיילים ובקשת אישור על קבלתם.
5. **קיום שני מפגשים שנתיים "רשמיים"** של המחנך עם ההורים לצרכי עדכון והתעדכנות (באמצע המחצית הראשונה והשניה של השנה). אפשר להציע מפגש פנים או פנים או תכתובת מייל מסודרת והדדית לעניין זה.
6. טיפול משותף- נקודתי ומידיי בבעיות דחופות בתפקודו של הילד.

לגבי תלמידים עם צרכים מיוחדים, יש מקום לפתח את המודל.

כלים לייעול תקשורת בי"ס- הורים:

1. קיום סדנאות הדרכה לצוותי בי"ס (מנהלים, מחנכים, מורים מקצועיים) בנושא הורים ותקשורת מורים- הורים.
2. קיום קבוצות עבודה של מורים/של הורים בנושאים ספציפיים כמו עלייה, הורים לילד ראשון, ילדים עם צרכים מיוחדים, מורים חדשים ועוד).
3. קיום פגישת סיכום או העברת שאלוני משוב לגבי איכות הקשר של המורים עם ההורים ולהיפך, ההישגים והצעות לייעול.
4. קיום "ביקורי בית"- בבתי תלמידים המעוניינים בכך ובבתי מורים המעוניינים בכך.
5. הכנסת מערך ממוחשב של העברת נתונים (ציוני מבחנים) לגבי תפקוד התלמיד, להורים ולתלמיד.
6. חתירה להקטנת כמות התלמידים בכיתות ולימוד של מורה/עמית בכיתה, יחד עם המחנך.
7. מתן אפשרות למחנכים ומורים לקבל הדרכה מקצועית, פרטנית, לאורך השנה ע"י איש מקצוע.
8. מתן תקינה נוספת לאנשי מקצוע (פסיכולוגים, עו"סים) ברשויות לצרכי הפעלת מרכז הכשרה לאנשי חינוך והורים (פירוט בהמשך).

תובנות שעלו במהלך הדיון והכנת המסמך לעי"ל:

1. בעוד מערכת בית הספר מחויבת לפיתוח מיומנויות תקשורת ובניית מערך תקשורת עם הורים, את ההורים לא ניתן לחייב באופן הרמטי ובפרט לגבי תלמידים נורמטיביים, לשמר מערך מתמשך ויעיל של תקשורת עם בי"ס.
2. מתוך האמור לעי"ל, נגדיר את "הקליינטים" של הרשויות לפיתוח תקשורת כעובדי מערכת החינוך ואת העבודה עימם כמערכתית (העברת דגש מעבודה פרטנית למערכתית).
3. הכשרת אנשי חינוך לפיתוח מיומנויות ודרכי תקשורת עם הורים הינה אפשרית וחיונית.
4. אנו סבורים כי תקשורת טובה מצד מורים תגביר באופן הדדי, יחסי תקשורת טובים מצד הורים.
5. "טיפת דבש"- אנו ממליצים על הקמת מרכז הכשרה לאנשי חינוך ולהורים בנושאי תקשורת הורים- מורים, החל מהגיל הרך, בתמיכת המועצות (מרכז זה מוזמן לכלול פונקציות הכשרה וטיפול נוספים ומגוונים שלא נפרט כעת).
6. יש לעודד אנשי מקצוע להתמודד עם מציאות חסרה ולא מושלמת מבחינת החוויה ההורית שחוה הילד. יש לשאוף לרגשות השלמה (עם השוני/ עם המצב הקיים), כבוד, עין טובה ואופטימיות ביחס לחוויה ההורית שחוה הילד.
7. חשיבות עליונה יש להגדרת גבולות/סמכויות בי"ס מבחינת אחריותו כלפי התלמיד. אין בי"ס בא להחליף את אחריות ההורים לרווחתו הנפשית של הילד מחוץ לשעות בי"ס.

8. תחושות כעס, אשמה או תסכול חריף ומשתק של מורים, נוכח מצבו של הילד הינם איתות לגבי הצורך בפנייה מצידם להתייעצות עם אנשי מקצוע וחשיבה על דרכי פעולה נחוצות.

---

* כל הנאמר לגבי בתי"ס יכול להתייחס לגני הילדים, בהתאמות הנחוצות.

נושאים המשכיים לפיתוח:
קשר בי"ס וקהילה רחבה
גיוס הורים לטובת בי"ס
קשר של בי"ס עם וועדות חינוך
וועדי הורים

* כל המצוין במסמך נוגע גם לגני הילדים ולקשר בין הגן להורים.